

satročí minulého storočia. Pokiaľ v renesancii ešte nie je tento jav až tak veľmi markantný, pre baroko, ktoré vzniklo ako odozva na tridsaťročnú vojnu, sa stala baculatost a obezita (najmä žien) znakom krásy a blahobytu. Malo to svoje opodstatnenie, v 30-ročnej vojne na území Nemecka zahynulo takmer 50% obyvateľstva. Hladomor či kanibalizmus sa stali charakteristickým znakom spoločnosti konca 30-ročnej vojny, kedy sa ocitli viaceré európske štáty na pokraji svojho kolapsu. K tomu ešte treba pridať vojnu s Turkami na Balkáne, ktorá mala takisto pre populáciu zničujúci charakter a neveselý obraz je hneď na svete. Z dlhodobého hľadiska bol chronický nedostatok potravín pre ľudstvo oveľa smrteľnejší ako obezita. Oveľa lepšie sa nežilo ani v období rokov 1700–1930. Finančné zaťaženie najnižších vrstiev spoločnosti bolo obrovské, okrem toho poľnohospodárstvo nedokázalo vyproduko-

vať dostatok potravy. Až rozvoj chémie, vďaka ktorému sa zvýšila poľnohospodárska sebestačnosť spoločnosti (pesticidy, hnojivá) v prvej dekáde 20. storočia zažehnali na dlhú dobu hrozbu nedostatku potravín. Druhá svetová vojna však opätovne vrhla Európu do potravinovej recesie, z ktorej sa Európa začala dostávať až po II. svetovej vojne.

Postoj k obezite sa začal meniť najmä z estetických dôvodov. Avšak až v druhej polovici dvadsiateho storočia sa tuk stal stigmatizovaným, škaredým a následná vášeň pre chudnutie sa neustále zvyšovala až dosiahla šílenstvo v polovici dvadsiateho storočia, keď supermodelka Twiggy so svojou štíhlou postavou vtrhla na módnú scénu a stala sa tínedžerskou ikonou. Napriek tomu si na konci každého kalendárneho roka pripomínáme starú predstavu o veselej tučnej postave v osobe Santa

Clausa. Bilaterálne usporiadanie sveta, v ktorom proti sebe bojovali blok pod vedením USA a blok pod vedením ZSSR, sa niesol nielen v politickej či vojenskej rovine, ale aj v ekonomickej rovine. Poľnohospodárstvo a jeho rozvoj boli vnímané v spoločnosti ako prioritá, pretože spoločnosť, ktorá nemá dostatok potravín, je určená na porážku v mocenskom zápase. Počas rokov 1945–1990 sa napríklad po prvýkrát počas svojej histórie stalo Slovensko na viac ako 93% potravinovo sebestačné. Väčšinu potravín sme si dokázali za prijateľné ceny vypestovať na Slovensku. Toto sa zmenilo po roku 1989, kedy sa začala rušiť štátom dotované a riadené poľnohospodárstvo. Dnes väčšinu potravín Slovensko dováža, znížila sa ich kvalita a cenovo sú základné potraviny približne rovnako drahé ako potraviny v západných krajinách Európskej únie, kde však majú obyvatelia podstatne vyššie zárobky. Na trhu sa objavilo

množstvo nezdravých a lacných potravín, ktoré majú negatívny dopad na zdravie obyvateľstva. Nedostatok pohybu populácie a nezdravé potraviny prinášajú zo sebou rozmach obezity v spoločnosti, čo je nepríjemne badať aj v radoch detí a mladej generácie. Negatívnu úlohu zohráva aj hnojenie či používanie spomenutých pesticidov. V roku 2014 bolo Slovensko potravinovo sebestačné približne na 48%. V porovnaní s rokom 1989 je to prepad takmer o polovicu. Len pre zaujímavosť, Somálsko kde sú hladomorové bežnou súčasťou života spoločnosti, je potravinovo sebestačné približne 34%. Slovenská populácia má dnes k dispozícii ešte dostatok potravy, ktorá však kvalitou zaostáva za potravinami v západnej Európe. Lacné a nezdravé potraviny a nedostatok pohybu sa odrážajú na raste obezity v populácii, čo má negatívny dopad nielen

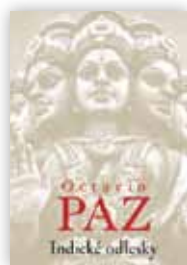
na priemernú dĺžku života, ale aj na jeho kvalitu. Ak človeku stačí vynaložiť pri prijímaní potravín minimálnu energiu – prejsť autom do supermarketu alebo ku chladničke, situácia sa pravdepodobne nezlepší. Varovným príkladom pre európsku populáciu sú Indiáni žijúci v severoamerických rezerváciách. Prebytok nezdravého jedla, minimum fyzickej aktivity v sedavom živote zapríčinili, že ich gény, ktoré umožňovali ukladanie tukov a teda aj prežitie, sa dnes stali pri prijímaní väčšieho objemu stravy problémom, ktorý sa prejavuje veľkým výskytom obezity a rozmachom civilizačných chorôb. Je zrejmé, že patogenéza obezity je zložitejšia ako jednoduchá paradigma pomeru dostupnej potravy a úsilia, vynaloženého na jej získanie. Ako už bolo povedané, ľahká dostupnosť vysokokalorických potravín a znížená fyzická aktivita zrejme zodpovedá za súčasnú epidémiu obezity.

Nové knihy

Tomáš Boukal
Po stopách Indojeda
Vyd. DAUPHIN, 2023
Rozsah: 304 s.

Rozprávanie pôvodných obyvateľov Sibíri odhaľujúce korene európskej kultúry z pohľadu genetickej a kultúrnej príbuznosti. Kniha o mýtoch Indiánov Severnej Ameriky i Sibíri, o ich podobnostiach a prepojení aj možných genetických súvislostiach. Náhodný výber mansijského mýtu, ktorý vykazoval určité podobnosti s mýtmi iných národov, priviedol autora na stopu prastarého príbuzenstva. Línia, ktorá prepája staré i súčasné populácie veľmi vzdialených miest, ktoré ležia na rôznych kontinentoch, cez ktoré sme schopní sledovať nielen stopy nášho mýtu, ale aj stopy príbuzenských väzieb. Podobnosť starobyklých rozprávání teda nie je náhodná, ale vyjadruje pradávnú príbuzenskú spojitosť, ktorá sa však v našom prípade vzťahuje na tak odlišné a geograficky vzdialené etniká, ako sú niektoré skupiny pôvodných obyvateľov Sibíri, ďalších oblastí Ázie, ale aj Ameriky, Európy, a dokonca aj Afriky. Ťažko uveriteľná sa javí predstava, že by mohli zdieľať nielen príbehy, gény, ale aj ďalšie kultúrne prvky.

Octavio Paz
Indické odlesky
Vyd. DAUPHIN, 2023
Rozsah: 288 s.

Esej z roku 1995, v ktorej autor rekapituluje nielen šesť rokov svojho pobytu v Indii v úlohe mexického veľvyslancu (1962–1968), ale aj zážitky

a stretávaní sa s indickou kultúrou pri niekoľkých cestách pred vykonávaním tejto funkcie aj po jej ukončení. Pobyty v Indii zanechali v autorovi hlboké stopy a ovplyvnili nielen jeho básnickú tvorbu, ale aj nazeranie na kultúru, umenie, politiku a filozofiu. Svoje osobné zážitky človeka patriaceho do západného kultúrneho okruhu pri stretávaní s touto východnou kultúrou spracoval v knihe Indické odlesky. Esej nielen rozširuje naše znalosti o tak odlišnej realite, ako je tá indická v porovnaní s tou západnou, ale núti nás tiež nazerať na plodné rozpory (niekedy aj súlad) medzi našim videním sveta, núti čitateľov hľadať analógie na jednej strane, na strane druhej kontrasty. Octavio Paz v texte na mnohých miestach porovnáva mexickú a indickú spoločnosť, upozorňuje na to, čo je obom kultúram spoločného a v čom sa líši. Čítanie eseje narúša naše rutinné zmýšľanie o svete.

Jean-Christophe Rufin
Kráľ Sobol aneb putování Mórica Beňovského
Vyd. Maraton, 2023
Rozsah: 280 s.

Námetom románu sú životné osudy svetobežníka a osvietenca slovenského pôvodu Mórica Beňovského (1746–1786). Autor sa inšpiroval jeho rozsiahlymi pamätami, spísanými v osemdesiatych rokoch a vydanými prvýkrát v roku 1790, kedy sa stali

doslova svetovým bestsellerom. Rámec románu tvorí rozprávanie hlavného hrdinu a jeho družky na návšteve u Benjamina Franklina. Farbisté líčenie ich životných osudov – od pohnutého detstva, účasť v poľskom boji proti ruskej okupácii cez zajatie a pobyt v trestaneckej kolónii na Sibíri až k úteku a strastiplnej plavbe z Kamčatky okolo Číny až do Európy – nakoniec ústia k dôvodu návštevy: Potom čo sa usadili na Madagaskare, Beňovský dokázal zmieriť tamojších obyvateľov, a tí ho dokonca vyhlásili za kráľa. Pôvodne však na ostrov prišiel z poverenia Ľudovíta XV., no ten trvá na tom, že si chce územie podmaniť a urobiť z neho zásobárňu nerastov, a najmä otrokov. Beňovský žiada Franklina o pomoc a podporu. Na Madagaskare vidí reálnu možnosť, ako uskutočniť osvietenské idey, vyhnúť sa podrobeniu miestnych obyvateľov, a naopak im – a tak aj sebe – dať slobodu.

O autorovi

Jean-Christophe Rufin (1952), hlavnou profesiou lekár, je čelnou osobnosťou humanitárneho hnutia (je zakladajúcim členom organizácie Lekári bez hraníc) a pôsobil aj ako diplomat (2007–2010 francúzsky veľvyslanec v Senegale). V roku 2008 bol zvolený do Académie Française, najprestížnejšej francúzskej kultúrnej inštitúcie s fixným počtom štyridsiatich členov. Ako spisovateľ dostal v roku 1997 Goncourtovu cenu za prvotinu a v roku 2001 „plnoprávnú“ Goncourtovu cenu (tj najvýznamnejšiu francúzsku literárnu cenu), v roku 1997 Prix Méditerranée ad. Je autorom deviatich románov a siedmich esejistických kníh.

Denise Hunter
Závan z hôr
Vyd. i527.net
Rozsah: 320 s.

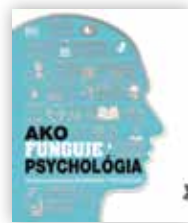
V dojímavom druhom pokračovaní knižnej série o Hostinci Bluebell sa odmietnutá nevesta zamiluje počas romantického pobytu v horách. Vychádzajúca hollywoodska hviezda Mia Emersonová hľadá bezpečné útočisko po verejnom rozchode a vypuknutí škandálu celebrit. Nájde ho v jazernom mestečku Bluebell v Severnej Karolíne – v destinácii svojej zrušenej svadobnej cesty. Jej jediným zámerom je ukryť sa pred zrakmi ľudí a počkať, kým škandál prehrmí. Krátko po príchode stretáva Leviho Bennetta, ktorý spravuje hostinec spolu so svojimi dvoma mladšími sestrami. Vzájomná príťažlivosť ich povzbudí k dôvere, Mia sa spolieha na Leviho, že nevyzradí ani svojim sestram – že hostinec je v nejstej finančnej situácii.

David Stuttard
História starovekého Grécka v 50 životoch
Vyd. IKAR, 2023
Rozsah: 384 s.

Netradičný pohľad na históriu Grécka cez súbor životopisov gréckych osobností. Politickí vodcovia, spisovatelia, umelci a filozofi starovekého Grécka premenili malú skupinu mestských štátov na panstvomorskú civilizáciu, ktorej odkaz dnes možno nájsť všade. Kto však boli títo ľudia a čo vieme o ich životoch? V tomto originálnom prístupe

k dejinám starovekého Grécka autor utkal pôsobivé rozprávanie zo životov päťdesiatich najpozoruhodnejších a najvplyvnejších postáv gréckeho sveta – od raných tyranov Peisistrata a Polykrata zo Samu cez počiatky demokracie za Kleisthena a vzostup Macedónie za Filipa II. Macedónskeho a Alexandra III. Veľkého až po konečný úpadok gréckeho sveta v čase, keď sa k moci dostal Rím. Okrem osobností ako Herodotos či Alexander Veľký, ktoré poznajú už žiaci základnej školy, sa stretávame aj s menej známymi, ako napríklad Demetrios a Aelless. Zaujímavé a čitateľsky príťažlivé je zvýraznené meno osobnosti, s ktorou sa daná osoba stretla a ktorej je v publikácii venovaný životopis. Vďaka tomu lepšie pochopíme dejinné súvislosti.

kolektív autorov
Ako funguje psychológia
Vyd. IKAR, 2023
Rozsah: 256 s.

Ako si môžete pretvoriť mozog, aby ste sa učili efektívnejšie? Ktoré metódy znižujú napätie pri rokovaniach? Aké psychologické triky používajú zadávateľia reklám, aby vás presvedčili, že si máte kúpiť ich výrobky? Naučte sa, ako možno psychológiu aplikovať na situácie zo skutočného života od diania na pracovisku až po komunikáciu na športovisku. Využívajte fungovanie ľudskej mysle, zistíte, čo sa v nej môže pokaziť, a spoznajte mnohé dostupné formy liečby. Kniha Ako funguje psychológia je plná fascinujúcich faktov a prináša jasné, ľahko pochopiteľné grafické údaje. Vysvetlí vám všetko, čo potrebujete vedieť o tom, ako v skutočnom svete myslíte, cítite a konáte. V publikácii sú vedecké poznatky doplnené užitočnými názornými ilustráciami a infografikami.

Konferencia Telemedicína 2023

Zdravie na diaľku

8-9. jún 2023
Hotel Holiday Inn

Špecializovaná konferencia Telemedicína 2023 | Zdravie na diaľku sa bude konať v termíne 8. - 9. júna 2023 v Holiday Inn v Trnave.

Konferencia bude príspevkom k diskusiám o telemedicínskych riešeniach dostupných na Slovensku. Zároveň sa vytvorí priestor pre definovanie ťažiskových bodov rozvoja telemedicíny z hľadiska manažmentu, financovania, legislatívy a najmä z hľadiska poskytovania medicínskej starostlivosti v reálnom prostredí.

Organizátori predpokladajú, že sa im podarí naformulovať aj výzvu smerovanú centram tvorby strategických rozhodnutí a dosiahnuť tematizovanie telemedicíny ako jedného z dôležitých smerov rozvoja praktickej medicíny.

Z mnohých spikrov konferencie vyberáme:

- Prof. PhDr. Róbert Babela, PhD., MBA, MSc (HTA), FISAC | ŠTÁTNY TAJOMNÍK NA MINISTERSTVE ZDRAVOTNÍCTVA SR
- Ing. Miriam Lapuníková, MBA | GENERÁLNA RIADITEĽKA ROOSVELTOVEJ NEMOCNICE V BANSKEJ BYSTRICI
- MUDr. Ľubomír Skladaný, PhD. | PREDNOSTA II. INTERNEJ KLINIKY ROOSVELTOVEJ NEMOCNICE V BANSKEJ BYSTRICI

- MUDr. Jákub Rybár | RIADITEĽ AGEL CLINIC Doc. Ing. Martin Donoval, PhD. | RIADITEĽ STREDISKA PRE PROJEKTY A SPOLUPRÁCU S PRAXOU FEI STU
- MUDr. Andrea Letarovská, PhD. | PRIMÁRKA ODDELENIA ANESTÉZIOLÓGIE A INTENZÍVNEJ MEDICÍNY NOÚ
- MUDr. Vladimír Dvorový, MPH. | LEKÁR SO ŠPECIALIZÁCIOU INTERNÁ MEDICÍNA